

Письменники ([с. 49-56](#))

...

– Друже, привіт! Як ти там? – почув він у слухавці як завжди веселий і піднесений голос Прохоренка. В голові промайнула думка, що ось Юлій знову зараз попросить віддати кудись за гонорари його нове есе.

– Привіт і тобі. У мене все гаразд... Твої статті я віддав до «Призми» ще взимку. Але поки що не дізнавався, коли їх друкуватимуть...

– Та зачекай! Ти не дивишся зараз телевизор? – збентежив Сергія своїм запитанням Прохоренко.

– Ні, а що?

– Та там таке... Виступає по усіх каналах новий міністр культури. Свято продовжується! Після всіх отих сумнозвісних заяв президента, тепер ось це... Знайди десь телек і подивись обов'язково. Він тільки-но почав. Дізнаєшся багато цікавого, я гарантую. Ну все, бувай, а то я просто не можу пропустити цей цирк, – і Прохоренко відключився.

Соломія все ще з цікавістю читала його твір, відщипуючи від пухкого кремowego тістечка маленькі шматочки. Сергій раптом відчув, як щось різко штрикнуло йому під серцем, і це – він знав напевне – був вірний знак від його внутрішнього голосу, який ще ніколи його не підводив. Інтуїтивно він відчув, що Прохоренко був правий, і треба конче подивитися, що там каже отой новий міністр. Зарудний ніжно відсторонив Соломію від монітора комп'ютера і ввімкнув Інтернет. Налаштувавши прийом супутникового телебачення, він

одразу потрапив на потрібний канал. Втім, це було зробити зовсім неважко – виступ міністра з відразливо синюватим обличчям дійсно транслиували майже всі канали, як до того вже практикувалося кілька разів з новим президентом Юналії.

«...і, канешна, будуть багато невдоволених такими нововведеннями, але дозволю всім нагадати, що ні одна рішуча і кардинальна реформа в історії суспільства ще ніколи не була стріта усіма без винятку положительно. Це я вам кажу, – Сергій не вірив своїм очам і вухам, але він не помилявся, не спав і не марив – все це дійсно відбувалося тут і зараз, у прямому ефірі, на всю країну. – Тепер шо касаєцца літератури. На сторінках книг більше не дозволяється підіймати теми різних там психологічних драм і трагедій, будь-якого підпілля, включаючи й культурне – типу... е-е-е... андеграунд... і прочіє дерзості, нельзя підіймати націоналістическіє мотиви типу там про різних повстанців і героїчних козаків, повністю запрещаєцца писати у стилі модернізм та постмодернізм, всякі там потоки сознанія, театри абсурду, авангардні верлібри. Особливо це касаєцца поетів. Для них дозволено писати пісенну лірику – про любов там, про почуття, про радість освободженія із мест не столь оддальонних, про животних тоже можна. І ніякої політики... У прозаїків сложнее. Для них разрешонніє теми – звичайна праця простих людей, любов і взаімоотношенія мужчин і женщин, шкільні будні, детективи, де головними героями бажано шоб були люди закальонніє, так сказать, жизнь, повідавшіє віди, і желательно шойно освободівшієся. Про спортсменів можна писати. Про успішних бізнесменів, бажано про тих, хто поднялся, так сказать, із грязі, з самого дна, пройшов увесь складний путь од шістьорки до пахана. Шоб було видно становлення характерів, залізна воля, чьоткіє расклади. Якщо є якісь там політичні мотиви – їх обов'язково слід узгоджувати з відповідними комісіями, які тепер будуть працювати при усіх видавництвах. І шо касаєцца художників і прочіх там творческіх елементов, то їм у нас везде свобода і почьот...».

Зарудний здивовано поглянув на Соломію, яка наче скам'яніла, бліда і розгублена. Вона дивилася на монітор порожніми, байдужими очима, а її руки тримали розірвану навпіл серветку.

– Що тепер буде з усіма нами? – врешті, порушила вона напружену тривожну мовчанку.

– Та нічого – все буде, як і досі. Я думаю, що всі ці заяви – просто невдалий жарт, от і все. Можливо, так на всіх вплинули результати останніх виборів, і всі тепер підлаштовуються під смаки нашого нинішнього президента. А, можливо, це все – поки що якась незрозуміла і прихована гра, суть якої нам відкриється трохи згодом, – намагався заспокоїти подругу Сергій.

– Господи, яка гра, які жарти? Про що ти говориш? Ти все прекрасно чув на власні вуха. Сергію, зрозумій – часи змінилися! Ми починаємо жити зовсім в іншій країні, чужій і недружній. Прокинься! Це все не сон, не марення. Це – страшна і брудна реальність, – і Соломія закрила обличчя руками. Крізь її міцно стиснені довгі тонкі пальці бризнули сльози.

Сергій намагався якось заспокоїти дівчину, але вона вже невтішно ридала, поклавши голову на руки. Інші відвідувачі кав'ярні здивовано дивилися на них, і про щось недобре перешіптувалися.

Невдовзі Сергій відвіз Соломію додому, а сам поїхав готуватися до завтрашньої зустрічі із студентами журфаку. Він намагався не думати про все, що почув сьогодні, робив закладки на тих сторінках своєї книжки, які хотів прочитати на зустрічі, підбирав відповідний одяг зі свого гардеробу, але подумки однак автоматично повертався до заяв нового міністра культури, які не виходили в нього з голови. Проте, Сергій щораз відганяв геть неприємні думки і налаштовував себе на позитивний настрій.

Вранці він, на диво, прийшов за півгодини до початку зустрічі і все виглядав на ґанку університету Соломію, яка також повинна була взяти участь у його презентації. З'явилася вона лише за кілька хвилин до початку зустрічі і була геть сумна, змарніла і розхристана, ніби щойно повернулася після багатоденної подорожі.

– Не спала усю ніч, думала, – ледь кинула вона Сергієві замість привітання. – Навіть не знаю, що читатиму сьогодні. Зовсім не встигла приготуватись.

Їх уже радо зустрічав сам декан журфаку – поважний сивочолий професор, який постійно запрошував Зарудного на різноманітні культурні заходи.

– Пане Сергію! Наші студенти – до ваших послуг. Зібралася повна зала, всі на вас чекають. Ласкаво прошу! – професор особисто провів їх до великої просторої зали, вщерть заповненої майбутніми журналістами та просто прихильниками сучасної юналійської літератури.

Всівшись за широкий дубовий стіл на високому подіумі й увімкнувши настільні мікрофони, Зарудний, Соломія і декан розпочали зустріч. Поки професор довго і трохи монотонно представляв сьогоднішніх гостей, Сергій машинально гортав сторінки своєї книжки, ловлячи себе на думці, що зовсім розгубив усі заплановані з вечора тези і відповіді. Він відчував лише внутрішнє хвилювання, чого вже багато років з ним не було. А ще він майже фізично відчував, як тремтіла поруч Соломія, напружена і готова до вибуху, як стиснена пружина.

Нарешті, декан передав слово Сергію, і той, збиваючись і гублячи потрібні слова, розпочав знайомити слухачів зі своєю новою книжкою. Але вже за якихось шість-сім хвилин Зарудний раптом відчув, що повністю вичерпався, хоча раніше подібний вступ тривав хвилин двадцять, не менше. Помітивши скрутне становище письменника, декан вирішив представити глядачам іншу гостю заходу – молоду, але доволі перспективну поетку Соломію Коць.

І раптом сталося диво. Соломія несподівано для всіх рвучко підвелася з місця, вийшла з-за столу на самий край подіуму, і, широко розставивши ноги, почала без мікрофона читати вірш. Знаючи майже всю її творчість, Сергій одразу зрозумів, що вона читає щось абсолютно нове. Це була несподівана, швидка, небезпечна, гостра, блискуча лірика, майже сатира, в якій авторка кожним своїм рядком давала гучного ляпаса всім новим розпорядникам юналійської культури. Це був неприкритий протест, сміливий виклик, бунтарська непокора всьому тому, що вчора почула Соломія з вуст міністра. Кожне її слово виривалося назовні смертоносною стрілою, кожен її рядок вибухав, мов потужний заряд тротилу, і, здавалося, цей нестримний водоспад дошкульних метафор і порівнянь вже ніхто не зможе зупинити. І Сергій раптом злякався. Він більше не слухав її, а лише ковзав поглядом по сторінках своєї книжки, вже нічого не розбираючи і не розуміючи.

Коли Соломія замовкла, у залі запала мертва, нестерпна тиша. Сергій почув, як над його вухом дзижчить перша весняна муха, що влетіла сюди крізь прочинену кватирку у великому вікні на півстіні актової зали. Студенти мовчали, вражені щойно почутим. Прийшовши до тями, першим озвався декан:

– Дякую-дякую, Соломіє, за таку живу і зворушливу поезію. Можете сідати на місце, – здавалося, декан розмовляє зараз з однією зі своїх студенток, що замість запланованої теми на практичному занятті розповіла якусь несусвітню ересь.

Соломія повернулася до столу і сіла. Зарудний вирішив якось рятувати ситуацію, і почав читати уривки зі свого роману. Але за мить студенти загомоніли, закашляли, загаласували, і він змушений був припинити читання. Із заднього ряду підвівся якийсь студент і голосно сказав:

– А можна запитання до письменників?

Декан презирнувся із Зарудним, і той ствердно кивнув головою, закриваючи свою книжку.

– Хотілось би почути вашу думку з приводу вчорашньої заяви міністра культури щодо заборонених і дозволених тем в літературі. Як ви до цього ставитеся, адже майже всі ваші твори саме про те, про що відтепер писати не можна? – провадив далі з неприхованою уїдливістю рудий довгогровий хлопець.

– Дякую за запитання, хоча зазвичай я спілкуюся з глядачами лише наприкінці зустрічі, – трохи знічено мовив Зарудний. – А що стосується заяв міністра, то я зараз не зовсім готовий їх якось коментувати. Потрібно ще раз почитати і проаналізувати ці нові умови... – але Зарудний не зміг закінчити свою думку. З місця знову зірвалася Соломія і палко прокричала в зал:

– Це ганьба! Все, що ми почули вчора – суцільна нісенітниця і приниження нашої культури, нашої людської та громадянської гідності. Так не може бути в цивілізованому суспільстві! Творчий процес не повинен регламентуватися якимись невігласами і селянками, які навіть грамотно розмовляти не вміють. Це маячня і порушення наших прав! Це неприпустимо... – її доволі сильний голос вже потонував в загальному шумі й галасі.

Декан скочив з місця, вимахуючи руками і хапаючи Соломію за лікті. Вона пручалася і продовжувала щось кричати, частина студентів зірвалася зі стільців і голосно аплодувала, інші свистіли, деякі тихцем виходили з зали. Хтось з присутніх на зустрічі викладачів видерся на подіум і намагався вимкнути мікрофони. Вони неприємно пищали й рипіли. За лаштунками щось кричав і активно жестикулював приятель Сергія –

письменник і літературний критик Максим Остапко, який відвідував всі його презентації. У цьому безладі Зарудний похапцем зібрав свої речі і силоміць затягнув Соломію за лаштунки. За мить до них підскочив розлючений декан факультету:

– Ви хочете, аби мене завтра звільнили з університету? Що це за нахабні витівки, я вас питаю?! – але Зарудний вже не слухав професора, і рішуче тягнув Соломію геть.

Вже надворі вони, нарешті, зупинилися перепочити і перевести подих. Коло них голосно віддихувався і блимав переляканими очима письменник Остапко:

– Ну і що тепер? Що буде далі?

– Далі буде, однозначно, – мовила спокійно Соломія, застібаючи своє блаженське сіре пальто.

Зарудний нічого не говорив, лише намагався відвести Соломію подалі від університету. Їм услід щось вигукували кілька студентів, які вибігли на ганок одразу за ними. Соломія помахала їм рукою і піддалася силі Сергія, що майже ніс її на руках в бік університетського парку.

Вже сидячи на лавці поміж високих, ще по-весняному голих дерев, вони нервово курили, і мовчки озиралися довкола. Нарешті, Зарудний сказав:

– Достеменно відомо лиш одне – відтепер дорога до цього вузу мені закрыта. Та нічого – якось виплутаємося.

– Виплутаємося? Ти – так, а як бути мені, адже всі бачили, що я прийшов на цю зустріч з тобою? Мене ж всі тут знають! – майже плакав від обурення і страху розкуйовджений Остапко, смокчучи тремтячими губами вже давно згаслий недопалок...

– Та замовкни ти! Слинько. Май чоловічу гідність, – несподівано процідила крізь зуби Соломія, зневажливо зиркаючи на нього.

Зарудний здивовано поглянув на подругу, і раптом розсміявся. Він сміявся довго, до сліз, а коли затих, ще раз серйозно подивився на Соломію. І сказав:

– Ти – молодець! Я тобою насправді пишаюся. Це щира правда. А далі дійсно побачимо, як воно буде. Пішли звідси, – Зарудний міцно взяв Соломію за руку, і вони рушили до виходу з парку, полишивши заслиненого і розгубленого Остапка наодинці...